ство. Крестьяне становились землепользователями, но за право пользования землей они обязаны были отрабатывать барщину и платить иные подати. В результате закрепощения крестьяне стали неотъемлемой частью феодальной собственности.

Д.А. Івано́ускі
БДЭУ (Мінск)

НОРМЫ ГРАМАДЗЯНСКАГА ПРАВА Ў МІЖНАРОДНЫХ ДАГАВОРАХ БЕЛАРУСКІХ ЗЯМЕЛЬ XIII ст.

Міжнародныя дагаворы беларускіх зямель XIII ст. насілі комплексны характар. У гэтах дагаворах адначасова замацоўваліся нормы адразу некалькіх галін права, у тым ліку нормы грамадзянскага права.

Першым паўнавартасным міжнародным дагаворам старажытных беларускіх княстваў з суседнімі народамі лічыцца Крывіцкі дагавор з Рыгай і купцамі Балтыйскага ўзбярэжжа 1229 г. Гэты дагавор быў заключаны Смаленскім, Віцебскім і Полацкім княствамі аб добрасуседскіх адносінах і свабодным гандлі па ўсёй Дзвіне і Балтыйскім узбярэжжы.

Дагавор складаецца з прэамбулы, у якой указваюцца ўдзельнікі перамоў: з крывіцкага боку поп Ярамей і смаленскі соцкі Панцялей, ад нямецкага боку Ролф з Кашеля і Тумаш Міхалевіч, а таксама мэта дагавора — «ажбы мир твьрд был».

Для акрэслення прававога становішча некаторай часткі халопаў значную ўвагу звяртае арт. 7 дагавора, у якім прадугледжваўся ўдзел халопаў у якасці самастойнага суб'екта міжнародных гандлёвых адносін. У дагаворы было запісана, што калі нямецкі купец дасць у доўг княжацкаму халопу, а той памрэ не заплаціўшы, то хто прыме спадчыну халопа, павінен будзе спачатку заплаціць крэдытору.

Акрамя арт. 7 гэтага дагавора, трэба адзначыць арт. 5 і 6. У гэтых артыкулах замацоўвалася перавага нямецкіх купцоў перад іншымі ў патрабаванні даўгоў з беларускіх купцоў. Згодна арт. 6, нямецкія купцы мелі першачарговае права атрымаць свае даўгі нават перад князем.

Гэты дагавор забяспечваў устойлівыя міжнародныя адносіны паміж купцамі крывіцкіх княстваў з немцамі Рыгі і Балтыйскім узбярэжжам на падставе ўзаемнасці і раўнапраўя. Ён сведчыць аб аднолькавым развіцці эканомікі ва Усходняй і Заходняй Еўропе, а таксама аб тым, што ў крывіцкіх княствах было чым гандляваць і што меліся людзі, якія прафесійна займаліся гандлем.

Аб устойлівых міжнародных адносінах па лініі ўсход—захад паміж Полацкам і Віцебскам з нямецкімі гарадамі сведчаць і іншыя дагаворы і дагаворныя граматы. Напрыклад, дагаворы 1263 г. Полацкага і Віцеб-

скага княстваў з лівонскім магістрам Конрадам пацвярджалі мірныя адносіны і свабоду гандлю паміж гэтымі дзяржавамі. У гэтым дагаворы замацоуваліся правілы грамадзянскай падсуднасці. Згодна з гэтым правілам, справа была павінна разглядацца па месцы жыхарства адказчыка.

Такім чынам, міжнародныя дагаворы беларускіх зямель XIII ст. заключаліся з дзвюма асноунымі мэтамі: падтрымкай мірных адносін і свабодным ажыццяўленнем гандлю. У гэтых дагаворах былі замацаваны і нормы грамадзянскага права, якія рэгулявалі прававое становішча розных слаёў насельніцтва, іх прывілеі і абавязкі пры заключэнні грамадзянскіх і гандлёвых дагавораў.

А.И. Касьянчик
Академия управления при Президенте Республики Беларусь (Минск)

НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ИНСТИТУТА ОГРАНИЧЕННЫХ ВЕЩНЫХ ПРАВ НА ЗЕМЕЛЬНЫЕ УЧАСТКИ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Включение земельного участка в гражданский оборот предопределяет необходимость внесения соответствующих изменений в правовое регулирование ограниченных вещных прав на земельные участки. Статья 217 Гражданского кодекса Республики Беларусь (далее — ГК) устанавливает права лиц, не являющихся собственниками объектов гражданских прав: право хозяйственного ведения; право оперативного управления; право пожизненного наследуемого владения земельным участком; право постоянного пользования земельным участком; сервитуты. В то же время ст. 3 Кодекса Республики Беларусь о земле (далее — КоЗ) содержит исключительный перечень прав, на которых земельный участок может находиться у землепользователей: собственности, пожизненного наследуемого владения, постоянного и временного пользования, аренды (субаренды). В данном перечне к ограниченным вещным правам относятся только право пожизненного наследуемого владения и постоянного и временного пользования.

Сопоставляя положения приведенных статей ГК и КоЗ, возникает вопрос, могут ли земельные участки предоставляться на праве хозяйственного ведения и оперативного управления в Республике Беларусь.

Земельные отношения регулируются как нормами земельного, так и гражданского права. Согласно абз. 3 ч. 2 ст. 3 Гражданского кодекса, нормы гражданского права, содержащиеся в других законах, должны соответствовать ГК. Однако в случае расхождения указанных актов с ГК действует специальное законодательство.

Таким образом, действующее законодательство Республики Беларусь не предусматривает предоставление земельных участков на праве

Беларускі дзяржаўны эканамічны ўніверсітэт. Бібліятэка.
Белорусский государственный экономический университет. Библиотека.
Belarus State Economic University. Library.
http://www.bseu.by